

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อันก่อให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 ก) ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาอาชีวศึกษา หรือการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในมาตรา 6 คือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ และมาตรา 7 กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึงรวมถึงบทบาทหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องส่งเสริมในการฝึกวิชาชีพและการประกอบอาชีพ ให้ผู้เรียน เยาวชน ประชาชน รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550) รวมทั้งรัฐบาลต้องดำเนินนโยบายการศึกษาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรศาสนาและองค์กรเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา 80 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2554) แต่ด้วยสถานการณ์ความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปีพุทธศักราช 2547 ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทำให้เกิดสภาวะการณ์การผลิตหดตัว ผู้ประกอบการจังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดความมั่นใจในการลงทุน มีการเลิกกิจการทำให้เกิดปัญหาการว่างงานสูงซึ่งเป็นการซ้ำเติมปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ ทำให้รัฐบาลฝ่ายความมั่นคงเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการกำกับ

ควบคุม ดูแล ป้องกันเหตุการณ์ร้ายต่างๆ โดยจัดตั้งกองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต.) ขึ้นมา (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2547) แก้ไขปัญหาความไม่สงบและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในพื้นที่ และระดมสรรพกำลังจากองค์กร หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา กฎหมาย และระบบราชการที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาในพื้นที่ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีหน้าที่นำการศึกษามาให้ความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน (ชิตชัย วรรณสถิตย์, 2548) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขและแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนให้ควบคู่กับการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2547) โดยส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาชีพกับหลักศาสนา เช่น มิติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การศึกษาต่อและการมีงานทำของเยาวชน การขยายโอกาสการศึกษาไปยังกลุ่มเป้าหมายต่างๆ การส่งเสริมการเรียนรู้อาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ โดยจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับวิถีชีวิตอัตลักษณ์บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความต้องการของท้องถิ่น ขยายโอกาสการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนการยกระดับคุณภาพการศึกษาอาชีพเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช 2558 (ศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2557) ตามยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

อย่างไรก็ตามภายใต้บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาการศึกษาพิเศษเฉพาะกิจชายแดนภาคใต้ขึ้นมาเพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการรับผิดชอบประเด็นยุทธศาสตร์การจัดอาชีวศึกษาในการเสริมสร้างความมั่นคงของพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น โดยมีเป้าหมายที่จะผลิตและพัฒนากำลังคนในเขตพื้นที่ให้เป็นฐานสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันกับหลายๆ ประเทศในระดับภูมิภาคอาเซียนและประเทศโลกมุสลิม โดยมีมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ (Qualification standard) เป็นเครื่องมือในการกำหนดสมรรถนะระดับคุณภาพแรงงานไทยให้ได้มาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการอาศัยหลักการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา องค์กรต่างๆ ในการจัดการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอาชีพของประชาชนชาวไทยชายแดนภาคใต้ให้อยู่ในระดับฝีมือกับการรองรับของประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช 2558 เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการศึกษาของ นางสาวนริศรา ชวาลตันพิพัทธ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2553 แต่จากรายงานผลการดำเนินงานในรอบปี นายเลิศเกียรติ วงศ์โพธิพันธ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ปี 2554 ได้ให้ข้อคิดแก่

ผู้บริหารและคณะครู ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและประมงปัตตานี ระบุว่าปัญหาที่พบต่อการพัฒนาอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันดับแรก คือ ความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาชายแดนใต้จึงควรวหาแนวทางป้องกัน เช่น การดึงผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาชีพ นอกจากนี้ อุปสรรคอีกประการหนึ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ คือ ปัญหาความยากจนที่เกิดจากการแบ่งแยกชนชั้นตามอาชีพหรือระดับรายได้ของสังคม และความพยายามในการต่อสู้กับปรัชญาอื่นๆ กับสังคมที่ต้องทำงานเพื่อแลกกับปัจจัยการดำรงชีพให้รับรู้และเข้าใจในความเสมอภาค (ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์, 2552) ซึ่งนางสาวนริศรา ชาวลาตันพิพัทธ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะนั้น ได้ออกมาตอกย้ำการปฏิรูปการศึกษาหลักสูตรทวิภาคี โดยมอบหมายให้ ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เร่งแสวงหาความร่วมมือจากผู้ประกอบการเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในหลักสูตรการเรียนอาชีวะภายใต้นโยบาย “อาชีวะเรียนฟรีระหว่างเรียนมีเงินใช้ จบแล้วมีงานทำอย่างแน่นอน” แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลเกิดขึ้น นโยบายอาชีวะเรียนฟรีจึงยังไม่ตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาของประเทศเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุผลที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องคิดแสวงหารูปแบบใหม่โดยมีนโยบายในการเน้นประเด็นยุทธศาสตร์ “อาชีวะสร้างชาติ” (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2556) และ “ผู้เรียนอาชีวศึกษาคือผู้ทรงคุณค่าของสังคม” (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2557 ข) ให้แก่เยาวชนสำหรับวิถีการดำรงชีวิต การทำมาหากิน การประกอบการงานอาชีพของคนในประเทศและคนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเป็นเรื่องที่สำคัญของการอาชีวศึกษาที่ต้องจัดการในช่วงเวลาที่ยุควิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความเป็นไปได้ของอาชีวศึกษาก็ยังคงมีอยู่ เมื่อดูจากตัวเลขประชากรในแต่ละกลุ่มอาชีพแล้ว (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2557 และศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล, 2554) พบว่า อาชีพช่างและพาณิชยกรรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ขาดกำลังฝีมือที่จะเข้ามาทำงานและปัญหาความซับซ้อนของการทำงานอาชีพที่มากขึ้นในปัจจุบัน และจากผลการสำรวจอาชีพเกษตรกรรมจะลดจำนวนลงค่อนข้างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม เป็นเพียง 1-2 เปอร์เซ็นต์ สำหรับประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศที่ก้าวหน้าแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา (กลุ่มติดตามและรายงาน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ประเด็นปัญหาสำคัญที่เป็นข้อจำกัดของอาชีวศึกษาอีกประการหนึ่ง คือ ประเทศไทยเน้นการศึกษาในสายสามัญมากเกินไป ซึ่งคนไทยมักปลูกฝังค่านิยมให้ลูกหลานเรียนสามัญศึกษาจนทำให้เกิดสภาวะขาดแคลนแรงงานฝีมือ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ทำให้เป็นปัญหาซ้ำซากที่ไม่เคยได้รับการแก้ไขด้วยเหตุการณ์เช่นนี้จึงทำให้อาชีวศึกษาเป็นพวกชั้นสองของสังคม เช่นเดียวกับที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกมองว่าเป็นพื้นที่ชายขอบ

(ศูนย์พัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2551) สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ที่มองว่า การศึกษาของเยาวชนยังมีคุณภาพต่ำ ถึงแม้ยุทธศาสตร์ของภาครัฐในพื้นที่ชายแดนใต้จะมีหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาแต่ก็ยังคงขาดความเป็นเอกภาพทำให้เกิดปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบที่มีมาอย่างต่อเนื่องจนเกือบ 10 ปี อันเป็นผลกระทบต่อการศึกษา ทั้งนี้เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) มีข้อเสนอแนะว่า หากต้องการแก้ไขปัญหาคความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ รัฐควรจัดตั้งศูนย์ยุทธศาสตร์สันติสุขในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสานงานระหว่างตัวแทนของส่วนราชการในพื้นที่ ทั้งตัวแทนกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ ผู้นำท้องถิ่นให้ร่วมกันกำหนดนโยบาย เน้นการสร้างเครือข่ายของภาคประชาชนเพื่อสะท้อนมุมมองความเห็นของคนนอกภาครัฐอย่างแท้จริง

จากปัญหาคความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาคความยากจนที่เกิดการแบ่งแยกชนชั้นตามอาชีพหรือระดับรายได้ของสังคม ปัญหาคขาดแคลนแรงงานระดับฝีมือ และปัญหาคความเป็นเอกภาพนั้น เพื่อให้มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาโดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอบโจทย์นโยบายรัฐบาลและปัญหาคสังคมในพื้นที่ อาชีวศึกษาชายแดนใต้จึงมีความจำเป็นที่ต้องเข้าใจจุดเน้นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ กรอบการจัดการศึกษาวิชาชีพ และนโยบายการบริหารจัดการในพื้นที่ เนื่องจากยุทธศาสตร์เป็นทิศทางหรือแนวทางปฏิบัติตามพันธกิจและภารกิจ (Mission) ให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์ (Vision) และเป้าประสงค์ขององค์กร (Corporate goal) (Massie และ Douglas, 1981 ; White, 2004 ; และอธิปัทย์ คลี่สุนทร, 2547) ทั้งนี้แต่ละองค์กรสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการประเมินผลงานประจำปีงบประมาณ ยิ่งไปกว่านั้นองค์กรยังสามารถใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) ได้เช่นกัน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2542 ; ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2542) เพราะแนวคิดที่สำคัญของกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภาครัฐในพื้นที่เฉพาะกิจในที่นี้คือ กระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด รวมถึงการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อันเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public interest) ทั้งยังเป็นการสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการและการเสนอทางเลือกในการบริหารจัดการแบบใหม่ๆ ที่หลุดพ้นจากกรอบพันธนาการทางความคิดอันเกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติราชการที่ล้าสมัย (Mintzberg และคณะ, 1998) จึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องศึกษาการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาว่ามีจุดเน้นยุทธศาสตร์ โครงการ/กิจกรรมอะไรบ้าง อันจะช่วยเป็นข้อมูลพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้น นอกเหนือจากการให้ความสำคัญกับจุดเน้นหรือยุทธศาสตร์ในอดีตแล้ว การศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งยุทธศาสตร์ในเชิงอนาคตก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มองภาพอนาคต

เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกที่เกิดขึ้นทุกวันโดยไม่ล้ม
วิถีชีวิต ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงหนึ่งที่สำคัญใน
บริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และ
เศรษฐกิจ สังคม ที่มีความเด่นชัด รวมทั้งประเด็นของประชาคมอาเซียนที่เข้ามาเยือน ทำให้สำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าพื้นที่ของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมชายแดนใต้ในอดีต
ปัจจุบัน อนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมต่อกระแสสังคม Socialization ที่กำลังเกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษาและได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมกับการจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ
จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษ
เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พุทธศักราช 2547-2556) ว่ามีจุดเน้น
ยุทธศาสตร์อะไร ควบคู่กับการนำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษ
เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558-2567) เพื่อให้ได้มาซึ่ง
ยุทธศาสตร์อาชีวศึกษาที่เป็นแนวทางสำหรับเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และ
สามารถนำไปแก้ปัญหอนาคตในพื้นที่ได้จริง

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีคำถามการวิจัย 2 ข้อ คือ

1. การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้
ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พุทธศักราช 2547-2556) มีจุดเน้นยุทธศาสตร์อะไรบ้าง
2. ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558-2567) ควรมียุทธศาสตร์อะไรบ้างและมีมาตรการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พุทธศักราช 2547-2556)
2. นำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558-2567)

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยยุทธศาสตร์ครั้งนี้คาดว่าผู้กำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตลอดจนผู้สนใจข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาอนาคตจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. นำผลการวิจัยไปใช้เป็นฐานองค์ความรู้ต่อการพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

2. ผลการวิจัย ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558-2567) สามารถใช้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้บริหารระดับสูงในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตการวิจัย 3 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านเวลา ขอบเขตด้านสถานที่และขอบเขตด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเวลา มี 2 ช่วง คือ ช่วงแรก เป็นช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547 จนถึง ปีพุทธศักราช 2556 และช่วงที่สอง เป็นช่วงทศวรรษหน้า คือ ปีพุทธศักราช 2558 จนถึง ปีพุทธศักราช 2567 โดยการศึกษาระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547-2556) เป็นการวิจัยอดีตของการจัดการอาชีวศึกษาว่ามีจุดเน้นยุทธศาสตร์อะไรบ้าง ส่วนช่วงที่สองเป็นการวิจัยอนาคต (พ.ศ. 2558-2567) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้าของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าควรเป็นไปในทิศทางใด คือ ควรมียุทธศาสตร์อะไรบ้าง แต่ละยุทธศาสตร์ประกอบด้วยกี่มาตรการ จากฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลไปสู่การอภิปรายผลต่อไป

ขอบเขตด้านสถานที่ ในการวิจัยยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558-2567) นี้ สามารถนำไปใช้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้ง 18 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างนราธิวาส วิทยาลัยการอาชีพสุโขทัย-โก-ลก วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยสารพัดช่างยะลา วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยการอาชีพรามัน วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและประมงปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคสตูล วิทยาลัยเกษตรและ

เทคโนโลยีสตูล วิทยาลัยการอาชีพละงู วิทยาลัยเทคนิคจะนะ และวิทยาลัยการอาชีพนาทวี ดังนั้น เอกสารที่นำมาประกอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เอกสารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาของ เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาจุดเน้นยุทธศาสตร์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย การอาชีวศึกษาในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา จากนโยบายรัฐบาล หนังสือพิมพ์ หนังสือ วารสาร บทความ บทสัมภาษณ์ เอกสารงานวิจัย คำรับรองปฏิบัติราชการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แผนปฏิบัติการการพัฒนาอาชีวศึกษาภาคใต้ และรายงานผลการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับ อาชีวศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2547 – 2556 มาใช้ สำหรับงานวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พุทธศักราช 2547-2556) รวมถึงการนำเสนอยุทธศาสตร์ การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558-2567) ผู้วิจัยทำการศึกษาสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์ (Anderson, 2003 ; Beatrice, 2007 ; Certo และ Peter, 1991 ; Dye, 2002 ; Greenwood, 1965 ; Haimann และคณะ, 1978 ; Laswell และ Kaplan, 1950 ; Massie และ Douglass, 1981 ; Mintzberg และคณะ, 1998 ; Quinn และคณะ, 1988 ; Terry, 1977 ; White, 2004 ; กลุ่มนักวิชาการบริหารธุรกิจ, 2544 ; โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2547 ; ธงชัย สันติวงษ์, 2539 ; ธีรนนท์ นันทขว้าง, 2552 ; ประชุม รอดประเสริฐ, 2547 ; พสุ เดชะรินทร์, 2547 ; วิโรจน์ สารรัตน์, 2546 ; ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2542 ; ศิริอร ชันธหัตถ์, 2539 ; สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2547 ; สรายุทธ กันหลง, 2554 ; เสนาะ ดีเยาว์, 2546 ; อธิปัตย์ คลี่สุนทร, 2547 และอุทิศ ขาวเขียว, 2549)

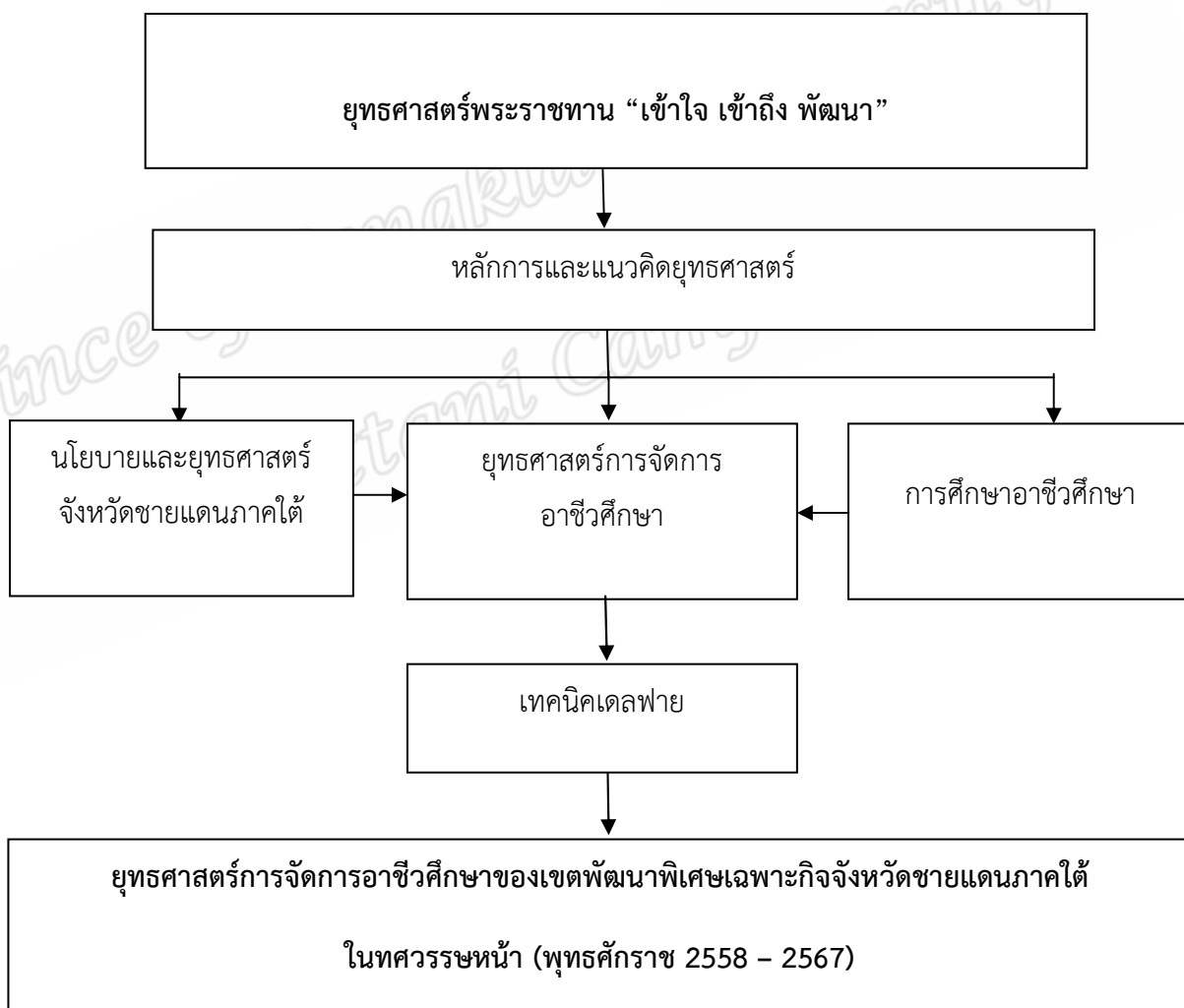
นโยบายและยุทธศาสตร์ชายแดนภาคใต้ (กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัด ชายแดนภาคใต้, 2548 ; 2555 ; ชิดชัย วรรณสถิตย์, 2548 ; สำนักงานสภาพัฒนาการศกฯ, 2555 ; สำนักนายกรัฐมนตรี, 2547 ; 2549 ; 2553 และศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2550)

ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557 ค ; กองวิจัย ทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ : 2534 ; ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2557 ; ณรงค์ พิพัฒนาภัย, 2557 ; ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2554 ; ศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2552 ; 2556 ; ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล, 2554 ; ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์, 2554 ; สิริรักษ์ รัชชชานติ,

2554 ; สุบิน แพทย์รัตน์, 2552 ; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 ; สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552 ; 2553 ข ; 2556 ; 2557 ก และ เอื้อน ปิ่นเงิน, 2552)

การศึกษาอาชีวศึกษา (David, S., 1920 ; กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 ; กรุงเทพมหานครออนไลน์, 2557 ; ชินวรรณ บุญเกียรติ, 2553 ; สุมณ อมรวิวัฒน์, 2554 ; สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552 ; 2553 ; 2557 และเอเอสทีวีผู้จัดการออนไลน์, 2557)

รวมถึงยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” (ศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2551 ; สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552 และสำนักนายกรัฐมนตรี, 2547) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2558 – 2567)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ยุทธศาสตร์ หมายถึง หลักหรือวิธีปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานที่ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องใช้ในการตัดสินใจเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ยุทธศาสตร์เกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยผ่านการตัดสินใจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการตัดสินใจที่เหมาะสม

การจัดการอาชีวศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการโดยอาศัยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ รวมถึงมาตรการและโครงการของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ทั้ง 18 แห่งในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ไปสู่เป้าหมายตามที่ได้กำหนด

การจัดการศึกษาในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา หมายถึง กลไกการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และมุมมองที่สะท้อนถึงจุดเน้นการจัดการอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างปีพุทธศักราช 2547-2556

ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษา หมายถึง การนำเสนอแนวทางการดำเนินงานทางอาชีวศึกษาด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และประเด็นยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยมีมาตรการที่นำไปสู่การปฏิบัติในระยะยาวในสังคมพหุวัฒนธรรม ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนจังหวัดชายแดนภาคใต้

ทศวรรษหน้า หมายถึง ยุทธศาสตร์การจัดการอาชีวศึกษาปีพุทธศักราช 2558-2567 ของสถานศึกษาของเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต

มาตรการ หมายถึง สิ่งที่พึงประสงค์หรือความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต

เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จำนวน 18 วิทยาลัย ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างนราธิวาส วิทยาลัยการอาชีพสุโหงโกลก วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยสารพัดช่างยะลา วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยการอาชีพรามัน วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและประมงปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคสตูล วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสตูล วิทยาลัยการอาชีพละงู วิทยาลัยเทคนิคจะนะ และวิทยาลัยการอาชีพนาทวี